ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 85. У Новом Саду, у суботу 24. јула (5. августа) 1893. Год. IX.

ФРАНЦУСКА И СИЈАМ.

Познато је нашим читаоцима, да се у последње време много говорило о некој размирици између велике Француске и далекога Сијама, познато је даље и то, да су многи очекивали из те размирице велике заплете са недогледним последицама, и да је на послетку читава та размирица решена из ненада, брзо и са свим на жељу Француске.

По конвенцији, коју је француска влада 1875. године склопила била са Сијамом, посела је она известан територијум на југоистоку Сијама, но пошто је неприродна граница између територијума француског и сијамског давала повода честим размирицама, пошто је при најновијој такој размирици дошло до крвава сукоба између Француза и Сијамљана, то је француска влада захтевала од сијамске, да се граница повуче реком Менамом, па да се тиме уклони свака могућност за евентуалне нове размирице, и да се породицама погинулих француских војника даде одштета. На тај би се начин задовољили и повређени понос и интереси Француске.

Нема сумње, да би сијамски краљ и државници — и ако тешко — пристали на ове услове, с једне стране, што је на страни Француске *право*, а с друге стране *надмоћност*, но у Сијаму води велику, управо главну реч бивши белгијски, а сада сијамски министар, велики зналац међународнога права Ролен Жакмен, који је пун мржње на Французе, и који је у Сијаму енергично заступао интересе Велике Британије.

Када је Француска формулисала своје захтеве, добила је од Сијама негативан одговор. Што је до такога одговора дошло, заслуга је Ролена Жакмена, који се опет ставио на англофилско гледиште, и са тога гледишта заступао бајаги здраво схваћене интересе Сијама. Наравно, енглеска је влада имала потпуно право, да са свога, енглескога гледишта не дозволи, да се усвоји овај захтев Француске, и то просто из бојазни за своју Источну Индију. Велика се Британија боји на име, да јој Французи и Руси не опколе Индију ода свију страна: с једне стране Руси, који продиру од Памира, а с друге Французи, који се у Сијаму шире према Индији, и с те (источне) стране и опет Руси, који хоће од Сијама да купе једно острво, под изговором, да га требају ради угља за своје лађе. Наравно, да Енглеска не може ово равнодушно посматрати, и кад већ не може да спречи продирање Руса у Малој Азији према Индији, хтела је да спречи француско продирање из Сијама.

Но француска је влада добро одмерила значај, који би по њу у свакоме погледу имало уступање леве обале Менама, а с друге је стране знала слабост Сијама и моментану потпуну политичку немоћ Велике Британије, која је и сувише заузета око своје унутрашње политике, својих неизмерних финанцијских и економских неудаћа, што је све само потенцовано фактом, да се енглеска морнарница, коју је цео свет држао за најјачу основу силе њене и славе, да је углед те морнарнице баш у последње време, баш последњих дана, дубоко пао, и то пао с пуно разлога.

Знајући то све, француска се влада пожурила једним ултиматумом и попретила блокирањем сијамских вода, што би опет по Сијам било од недогледних последица. На то је сијамска влада, осећајући се слабом и знајући, да се од Велике Британије не може помоћи надати, руковођена стварним приликама, изјавила, да *прима француски ултиматум у свему*, и тиме је учињен крај француско-сијамској размирици, ма да се Ролен Жакмен са незнатним делом сијамских државника опирао томе и борио, да се француски ултимат не прими.

Непобитан је факат, да је оваким решењем ове размирице енглеска дипломација и енглеска политика претрпела велик пораз, и упоредо са знацима, који не наговештавају Великој Британији лепе дане на дому; ево знакова, који дају основа надати се, да и колонијална политика њена стоји пред једном загонетном будућношћу, која се може свршити фатално по Велику Британију. Бар услови за фатално решење енглеске колонијалне политике, у којој лежи извор сили њеној и слави — множе се сваки дан, и фактично решење сијамско француског спора један је таки услов.

С друге пак стране видимо, да се сви ти ударци енглеске политике дешавају на корист Француској, а донекле и Русији. Нема сумње, да ће ово решење сијамско-француске размирице подићи још већма углед Француске и у Европи и и Азији.

Изгледа по свему, да се Француска и Русија по мало крећу из свога пасивитета, и сваки им је корак крунисан потпуним успехом, што им само подиже морални углед у очима целога света.

У томе правцу треба оцењивати и решење овога спора. Не лежи значај тога решења у фактичноме решењу његову, већ у узроку такога решења и последицама му, и последицама, које се могу одмериги, и још више у онима, које се данас још само слутити могу.

Јуније.

Са прославе 400-годишњице ободске штампарије у Црној Гори.

Јавио сам вам брзојавом прва два дана ове свесрпске народне културне свечаности, која се тако величанствено развијала и бујно текла, да просто не беше могуће сести па описати оно, што се непрекидно у необичној чаролији као представа светлих небеских слика пред нама изводило. Понесени том силном струјом дан-ноћ душа нам је пловила у највећој срећи и радости по рајскоме миљу и чаробноме блаженству, какво икад себи пожелети могосмо. Само таки божанствени призори могоше подржати и оснажити у нама ону мајушну и трошну људску снагу да не клоне. Као да целу вечност претурисмо у минулим светлим данима, така нам се неописана радост и задовољство по срцу и души разлева. У таком стању нема човек речи, којима би исказао и другима своје најплеменитије људске осећаје, на којима уморна му душа лешка и тешко полеће са ове најмирисније постеље. Ту је врхунац наших људских жеља, које су за нас лично овде затомљене и што још можемо, то је да ову и оваку срећу својим ближњим од срца пожелимо.

Прелазећи на летимични опис даље прославе, почећу са трећим даном, јер успомена на она прва два дана, о којима сам вас телеграфски известио, тако је голема и светла, да то описивање остављам за онда, кад се вратим кући и приберем.

У четвртак 15. јула по издатом програму одбора за ову прославу у 4 часа у јутру кренусмо свиколики гости на Црнојевића Ријеку са убавог Цетиња. Било нас је врло много. На тридесет каруца са четир и пет гостију на свакима, а који не могаху на каруце доспети, ти појахаше оседлане коње, до близу 150 њих. Све је весело и задовољно, као да иде у сватове књажевом престолонаследнику. На првим дворским кочијама уз најодличнија три госта седео је војвода Илија Пламенац, повереник књажев и наш вођа на даљем путу. Идосмо врло добрим путем, који нас све више и више пењаше, да нам се чињаше, као да се пењемо у небесне висине, јер пред нама испадаху преко високих кршева све дивнији и дивнији изгледи до на Скадарско језеро. Минусмо прво доста велико и лепо Добрско село, које под нама као у некој ували међу брдима расуто лежаше, те пођосмо даље вијугастим путем, који са највише висине стаде се на ниже пуштати до под саму Ријеку Црнојевића. Ту нам се најлепши призори указиваху. И кад минусмо Цеклин наскоро, после одмора на неколико места да гости опруже своје ноге и прихвате се кавом, ракијом и другом ђаконијом на мејанама, које уз пут стајаху, стигосмо пре 8 сах. на Ријеку, где нас је силан свет дочекао. Пред Ријеком на $^1/_2$ часа сустиже нас са својом свитом књаз Никола те као наш светли домаћин уведе нас у варош до свог дворца, у који се сви гости слегоше и прихватише понудама за што је ко био. Високи домаћин приступао је појединим гостима одликујући их разговором, а на лицу му се огледаше она искрена права радост, којом Србин домаћин своје миле госте прихваћа. После кратког одмора одавде пођосмо свиколици пешице са књазом на челу преко јаког каменитог моста, те пређосмо на ону страну, где баш према вароши Ријеци на високом брду као нека будна стража стоји узвишено стари град Обод, у развалинама, малена црква манастира св. Николе и на десно чело њезина олтара једна повећа јама, у којој негда беше смештена прва српска штампарија. На томе месту пре 400 година њу је подигао господар Зете и Захумља Иван Црнојевић, где му је уједно и престоница била, по кад га је доцније потиснула турска сила од Скадра и Жабљака, он је све то преселио на Цетиње, где је у заклонитијој и кршевитијој новој престоници својој одмах и манастир подигао. Након његове напрасне смрти преузе владу син му Ђурађ, који је исту штампарију још боље усавршио и снабдео довољно штампарским словима из Мљетака, своје тазбине.

Заборавих напоменути, да нас је при уласку на Ријеку поздравило громогласно пуцање из топова са високог Обода, на којем се лепршаху небројено много тробојних застава.

Кад смо се успели на високо брдо, мало одахнусмо и обрисасмо зној са чела, те за књазом пођосмо свиколици у цркву на божију службу за спомен оца Макарија и осталих штампара ове прве штампарије. Службу је служио владика Наканор Ружичић, као гост, уз неколицину свештеника, а књаз Никола за све време службе стајаше непомично и смирено задубљен у побожне мисли, ма да беше така запара, да је час-по рубцем са чела утирао зној, у којем смо се и сви који у цркви бесмо, купали. За време службе држасмо упаљене воштанице у рукама.

И кад се завршио свети чин и помен заслужним трудбеницима, свиколици заседосмо за пуне трпезе под ладњацима од зеленог грања; ову част гостима даје ријечка нахија, и ту се прихватисмо сваким изобиљем. Близу нас играла су народна кола и певало се најживље на све стране. Ово право народно веселе прекидале су одушевљене здравице светлом домаћину, који за трпезом у прочељу сеђаше. У том домаћин устаде и благослови трпезу те се од својих гостију опрости, желећи нам свако добро на даљем путу, за који се стадосмо спремати. Но пре самог одласка књаз је многе од нас одликовао љубазним својим разговором.

После 10 сахата опет загрмеше топови и стадоше се од њих разлегати силни одјеци по кршевитим брдима, да ми се ова јека чињаше као највеличанственија музика, којом високи домаћин испраћа на даљи пут своје госте, којима као вођу одавде за даље дарива старога војводу Пламенца.

Кренусмо у најбољем расположењу кроз густе и недогледне редове од народа: мушких, женских и деце, који најодушевљеније поздрављаше клицањем силне госте милог му господара.

На целом путу са Ријеке до Подгорице наређао се многи народ на кршевима крај пута, те изгледаше као живи венац на триумфалним капијама овог величанственог похода нашег, којег су зар само јуначки Црногорци са Црногоркама кадри били да уздигну до оне висине на којој се само лепо, племенито и узвишено видети може.

Ми смо били очарани овако свесрдним дочеком на све стране, да смо у необичном душевном заносу најрадосније из препуњеног срца клицали, дивећи се овој неописаној братској љубави црногорског народа, којом нас на сваком нашем кораку тако обилато обасипаше да нас угушити шћаше. Неочекивано је голема, безпримерно искрена, јединствено узвишена љубав његова. Овако сусретање и дочек улеваше у наше груди најлепше мисли и наде за бољу и светлију будућност васколиког Српства. Јер који народ располаже оволиком моралном снагом, окићеном свима врлинама људским, тај народ иде на сусрет лепшим и светлијим данима у своме животу народном. Тај народ има прве услове за онако исту сјајну будућност, каквом се прошлошћу својом дичи и поноси.

Врхунци нашег изненађења избијаху силно на двема одморним тачкама а то је кад стигосмо на Горње Кокоте и Љешкопоље. Ту се измешасмо једни с другима те се у најсвечанијем заносу грљаху и љубљаху поједини гости са домаћима онако, како се то чини само у једној богом благословеној породици. По десеторица гологлавих домаћина јуришају на једнога госта са пуним рукама свакојаких ђаконија и таквом слатком малвасијом, каквом се у најбогатијим земљама имућни људи могу сладити, а нама се овде обилато пресипаше. Па да им се на оволикој љубави и гостопримству не можемо ни захвалити, подигоше таку грају од узвика, песама у колу и пуцања из револвера да оглушасмо те нам се чињаше за час као да смо посред неког боја. Они то зар навлаш учинише, те нам никако не дадоше нарочито при поласку да до речи дођемо и да им бар братску хвалу изречемо.

И да се нисмо сами од њих откидали, ноћ би нас овде ухватила, тако су нас ова браћа тешко од себе пуштала, да се једни од других силом растајасмо. И кад се сретно јуначки пробих кроз толики свет те дођох до својих кола погледајући на оне, које домаћи на рукама дигну, ђаконијама обасипају и медном малвасијом поје, осетих у својој души топлу жељу: да бог благослови сву Црну Гору и цео народ српски таквом љубављу и сваким изобиљем, какво нам се овде у најобилатијој мери приказиваше.

Као да се полак Црне Горе слегло овамо на пут и уз пут пред нас, да нас види и поздрави, да нам покаже ону искрену радост која их је свеколике пред нас довела, тако се са обе стране пута од Ријеке до Подгорице према гостима просипала неизмерно голема, неисказана топла љубав народна.

Једва уграбих толико времена да осим народа и друго што у овом крају погледам и зарадовах се видећи како се по суром кршу озеленила млада шума, како се таласају испод ње богата поља беритетним усевима, шеницом-белицом, кукурузом, дуваном и виновом лозом. Ох, како та промена са једнога добра на друго годи нашој души!

У том стигосмо на Крушевац, где је посред узвишеног неког земљишта озидан врло леп дворац Књаза Николе. Ту поскакасмо са кола и сви онако раздрагани улегосмо у господске књажеве дворе, који широм беху за нас отворени, да су гости

од мила ишли из једне у другу одају, разгледајући овај пространи и са свим по новоме кроју грађени дворац. Ту нас опет почастише и кад пођосмо дадоше нам мирисава цвећа да собом понесемо за успомену и мило сећање на овај Књажев дворац.

Пред самом Подгорицом свернусмо на лево те пођосмо према Пиперима, где су ископине стародревног града Дукље од близу пре 2000 год. Ту смо на брзо прешли мост на Морачи и десно узели пут Дукљи. Руски научењаци и други путници, које интересују ове старине, потрчаше као гладни на ове развалине, прегледајући како одгрнуте темеље зграде, тако и оно силно камење што је испод земље извађено и које речито говори са својим написима о славној и дивној прошлости својој. Стари Павле Рус, као што га Црногорци зову, чувен је и уважен књижевник Ровински, који ове ископине надзирава већ од више година. Он је стар човек и као да га је неко у воду умочио, тако је мокар од зноја и врућине, јер целог пута као делија на коњу јаши. Као из књиге чита и објашњује све што га ко пита.

Али на брзо оставих ово цело друштво те пођох у поље, где ме необично осећање прожимаше кроз цело тело. Погледах врхове од Тријебач-брда и под њиме Доњашне главице, па Малог Брда, где сам пре 17 година боравио у најсудбоноснијим данима ове миле земље. Сетих се оних крвавих битака, које сам тада описао, па стадох тражити оно ждрело на Морачи, где се Турци у бегању давили, па се врло радовах што доживех да сад после 17 год. овуда шећем.

У том се и незвано сакупише око мене Црногорци, те им стадох прелетати јуначка лица еда ли ћу којег из оног доба познати. На то ће један из гомиле, пружајући прст на мене, гласно другима проговорити: „Ето они војвођанин што је доходио у нашу војску, светога ми Петра познавам га добро, он јеваистину“ и сви пођоше скидати малене капице своје. Мени мал' не ударише сузе радости, а срце ми играше у грудима те немо пођох њима и загрлих братски те се изљубих са својим старим познаником. Тако су ме после још неколицина придошлих познали а ја се нисам могао њих сетити. Они су ме зар запамтили као белу врану у њиховом друштву, гледајући ме сваки дан кроз три месеца дана. После дугог разговора и распитивања једва се могох растати од њих, и морадох, јер они сити Дукље пођоше, те и ја за њима морадох.

Једва око пет часова после подне стигосмо у Подгорицу, који пут обични људи превале на коли за пет часова, али ми путовасмо као књажеви гости, каквих у оволиком броју и на оваком путу нигда не видоше у Црној Гори, па смело можемо рећи да смо врло брзо путовали, према оном што смо видели и осећали на овом путу.

Подгоричани су нас царски дочекали. Одмах су све госте, којих је већ сад било до 400, разместили у спремљене станове. Кад смо се мало одморили мој домаћин гостољубиви Гвозденовић узе ме кроз варош провађати, где ми прво показа нову Миркову варош, која је насељена на грдном простору; улице су јој широке, пијаца врло пространа са споменником онима Црногорцима, који су изгинули овде на мучки начин од Турака 1862. Споменик подиже књаз.

Куће су озидане све од камена, има их врло лепих са два и три боја. Ту је сва трговина и радиност смештена. Има до 400 кућа. Стару турску варош Подгорицу од нове Миркове вароши раздваја река Рибница, крај које се овде у Старој Подгорици родио Немања I. И сада се то место зна. И доцније сва српска властела имала је овде у питомој доњој Зети своје летњиковце. Овде је и Цар Душан Силни боравио, јер овај крај беше тад у природним красотама још лепши и богатији. Ту има највише успомена на славну и сјајну прошлост српске државе.

Река Рибница утиче у Морачу, која тече крај Подгорице. Ту су два велика и врло јака моста од камена, који су грађени још за време Римљана у овим крајевима. Један од њих зове се везиров мост. Испод њега на близу беху негда двори богатога властелина српског и војводе зетског Божидара Вуковића Подгоричанина. И сад се виде трагови од овога двора. Он је ту живео докле је Подгорица припадала српској држави. Но кад од Скадра и Жабљака навалише Турци у највећој сили на ове крајеве те их српске велможе у најезди њиховој стадоше задржавати, да не могаху продирати овамо како су желели, мирољубиви и необично побожни војвода Божидар Вуковић са целом породицом својом оставља завичај свој и својих отаца те се при крају XV. века сели у Млетке, где купује штампарију и тамо штампа црквене књиге да се тако на помоћи нађе народу и својој матери цркви, коју је неописано љубио. То се и данас може видети из предговора књига његовог издања, како је у њега била неизмерно велика љубав према вери православној, јер се ту најбоље огледа његова побожност. Прва књига из његове штампарије изишла је 1494. дакле једну годину дана само после оне књиге што је штампана у ободској штампарији. Но народ и сада овде верује да је Божидар још у Подгорици имао штампарију и да ју је при поласку своме у Млетке тамо преселио.

На столу родољубиве читаонице српске у Подгорици видесмо неколико тих старих књига од пре 400 год. што су штампане у штампарији Божидара Вуковића, а доцније његова сина Вићентија. То чувају Подгоричани као аманет најсветији. Ту је Псалтир, Осмогласник на 8 ни обоје, а Минеј и још друге књиге без наслова на већем формату на хартији као пергамент. И за данас још у тим књигама особито је лепа и чиста израда штампарска. Жао ми је, што не имадох времена да испишем бар један родољубиви предговор, који казује најплеменитије побуде издавачеве. Једва се могох нагледати и науживати ових драгоцених старина, које се ретко где могу видети у оволиком броју.

Стари грађанин Лукачевић водио ме је у поље ван вароши и казивао много занимљивог о животу и раду Подгоричана, као и о прошлости њиховој, јер је његова породица од најстаријих времена овде. По њему Подгорица стара и нова има преко 6000 душа. Трговина је овде јако развијена. Место је врло богато и околина, а људи су врло вредни и штедљиви.

У том и мрак на земљу стаде падати, и по околним брдима као звезде на небу стадоше се палити светиљке без броја. Нарочито на густо и много светло беше расуто по доњачама и главицама крваве Фундине, где је заглавило 9000 Турака у битци од 2. авг. 1876. И соколово гнездо Марка Миљанова, Медун, са врховима више себе и под собом светљаше као сунце. Па брдо Љубомир и др! Све на близу нашем погледу. После цетињског осветљења ово је друго које сам у оваком облику у своме животу видео. Тако што могу приредити само они, који живе као венцем окружени високим брдима.

У широком пољу стоји постављена заједничка трпеза за шест стотина гостију. Цео простор окиђен тробојницама и зеленим грањем, а поиздаље војници у великом округу чувају да народ овамо не нагрђе.

Долазе гости те седају за трпезу а почиње величанствен ватромет.

У прочељу и зачељу сјајни транспаренти са написима: „Слава првим српским штампарима“, „Прослава четиристогодишњице ободске штампарије“. Више трпезе и са стране као да у зраку висе небројено светлих лампи и лампиона. Пале се бенгалске ватре те осветљавају оне хиљаде света што око нас најрадосније кличе, пева, коло игра и весели се у највећем јеку да се све пролама ноћни зрак у големом простору. Наздравља се Књазу и Његовом светлом дому. Најодушевљеније бурно и дуготрајно клицање: да живи књаз Никола! Ређају се једно за другом ђаконије без броја и све што најлепше роди у овој земљи. Гости се у чуду згледају и један другог питају, хоће ли једном краја бити и шта ови људи мисле да учине од нас. Весеље је на све стране. Подгоричко певачко друштво бере лаворике певајући складно најмилије песме. Гости раздрагани пљескају и вичу да се понови. Ово дивно уживање пресецају многобројни наздрављачи. Енглески изасланик говори српску здравицу. Многи гости и Црногорци лете да га на рукама понесу око целе трпезе којој не можеш краја догледати. Енглез са чашом у руци ношен од народа кличе и захваљује. Све се живо радује и весели гледајући овај редак призор. Једнодушно сви гости шаљу телеграфску захвалницу књазу Николи те ноћи са банкета. Урнебеско клицање и пуцњава прати овај свечани израз једнодушне захвалнице гостољубивом домаћину. Пије се у здравље Гладстона. Узбуђење беше неописано, сви устају и куцају се са изаслаником енглеским. Ређају се даље родољубиве здравице као захвалнице Подгоричанима, који нас овако братски дочекаше. Поноћ је превалила и гости заморени путем и силном чашћу најгостољубивијег народа на свету, један по један губе се да колико толико отпочину, јер у 4 сах. у зору ваља даље полазити како је програмом угођено. Многи остају да одатле испрате своје миле госте.

Једва око 5 сахати у јутру могосмо даље поћи; као да није нико од домаћих те ноћи спавао тако је све на ногама и хита да нас испрати. Узајамно праштање и жеље при растанку падају као киша и једва могу једно од других да се растану.

Језде гости пољем подгоричким а прате их многи Подгоричани на коњима. И кад стигосмо преко големог и неродног подгоричког у поље ћешовско, које је родније, угледасмо у пољу село Српска и цркву, у којој је оснивач данашње владајуће куће у Црној Гори владика Данило пре 200 и више година од подгоричких Турака ухваћен и затворен био. Већ га Турци хтедоше погубити, али га ослободише Зећани, Приморци и Црногорци давши Турцима сваки по 1000 дуката. На овој цркви сада се диже нов звоник за спомен владици Данилу. Ту су гости разгледали па се упутили пешице у пољу постављеној трпези, за коју је мало ко сео, јер је све сито и пресито, него је гледао народно весеље у игри и песми. Ту видесмо једну бабу Живану Петкову из Влајковића, која је стара 108 год., има само један зуб, али се још добро држи. Устаје скромна старица са својег седишта, јер, вели, не може поднети да гости господареви пред њоме стоје. Општи смеј и разна питања, ни која старица трезвено одговара.

Полазећи даље од цркве идемо непрестано више од један сахат у трку кроз најкрасније усеве, кукуруза врх човека, шенице, која је покошена те по њезиној стрњици газе чопорови вупатих оваца, многу винову лозу и дуван, који се овде јако сади. За тим прођосмо кроз један део великог врбака до под саму Плавницу, село и речицу истога имена. Она тече овамо као неки рукав скадарског језера. Ту су државни магацини за со, која се одавде народу продаје. Кад је неродица овде држава и жито за народ смешта. Иначе ово је богат и родан крај, налик на онај, што сам га гледао у Моравској Долини у Србији. Недогледна, пространа поља, пуна усева, а у размаку зелено дрвеће, из којег провирују убава села. И ту нас чекаше пуна трпеза, но слабо се ко прихватио. Одатле кренуше натраг на Ријеку сва наша кола и коњи, а ми свиколици пођосмо пешице преко пространог поља и по мирисавој трави. И да не беше тако јака сунчана жега ми би уживали као да корачамо кроз градину пуну најлепшег мириса. После $^1/_2$ часа пешачења дођосмо са мање на већу и дубљу речицу Зетиру где нас очекиваху људи са десет ђемија (лондри), у које улегосмо па кренусмо у име божије пут Скадарског језера. После добра по часа вожње угледасмо као море недогледно и пространо Скадарско језеро, на којем стајаше усидрен велики црногорски пароброд „Даница“, велик као наши путнички пароброди и тако леп у свему, те сви пођосмо на лествице, да се укрцамо у њега, а што не мога стати, остаде у лондрама, које за вапор привезаше. „Даница“ фиукну те кренусму.

Тако пловисмо добар сахат пучином Скадарског језера, док не угледасмо посред језера више на десној страни големо кршевито острво, које се зове Старчево и кад му се ближе примакосмо указа нам се неописано леп призор. Као живе слике беше оно стење, начичкано силним народом, који на кршевитим висовима одвојено једно од другога ту стајаше, одевен у шарно црногорско народно свечано одело, те се оне разне боје и светло оружје на њима преливало на сунчаној светлости. И што је наш брод ближе њима пловио, све нам јаснији и краснији призор постајаше, да не могосмо од њега одвојити својих очију докле није „Даница“ стала па се опет усидрила и ми свиколици потекосмо по степеницама на броду са обе стране да се изкрцавамо на оне ђемије, које нам отуд са острва дођоше. Кад на острво ступисмо затекосмо тамо на маленом чистом простору као у кошници живахно мицање. И ту стајаше богата трпеза у ладњаку, а мало даље вртијаху се голема пецива на живоме огњу, а крај тога стајаху у дугачком низу жене и девојке у живописном, лепом оделу, опасане врло лепим пасовима, који се блистаху. Но врх свега светљаше младост и лепота њихова лика, што је све очи на себе привукло.

Тек мало одахнусмо, пођосмо на више где је стајала развађена малена црквица са једним целим кубетом, кроз које светлост у црквицу падаше. Малени олтар од два метра осветљаваше у зачељу један прозорчић, а са леве стране стајаше у зиду празнина за проскомидију. Дужина је цркве свега шест метара, а ширина половицу толико. Зидана је од тесаног белог камена а грађена је у почетку XVI. века. То је задужбина војводе зетскога Божидара Вуковића, који је уза саму цркву као неко крило од богомоље у полу ниже но што је црква за свођење саградио себи гробницу, у којој је и сахрањен. Пред његовим гробом стоји лепо сачувана гробна плоча, на којој се јасно види изрезан племићски грб и велика кита цвећа, коју држи по среди женска рука. Ту је, веле, гроб његове супруге, коју је одвојено од себе сахранио. За њега веле да се из некога записа дознало, како је у својој смиреној побожности држао да као грешан човек није достојан да се у божијем храму своје задужбине сахрани, па за то је тик уза црквени зид озидао себи гробницу. Његова је гробница при уласку као и сама црква оштећена. Иначе су једно и друго још у добром стању да би се лако оправити могло. Нарочито је црква лепога кроја, са округлим шупљинама по среди на обе стране, које изгледају као нека крила. Испод цркве и за њом у кршевима као највишој висини овога острва, виде се рушевине од двaестину зграда, по чему се изводи да је то морао бити војводин дворац, озидан много пре његовог одласка из Зете у Млетке.

Кад се сви искуписмо, ту је пред развађеном црквицом начињена часна трпеза, на којој је митрополит Митрофан Бан уз више свештеника одслужио службу и чинио подушије за покој душе војводе Божидара и његове супруге. За тим се јело кољиво, па се народ од горе сишао доле те засео за пуне трпезе, те за њима благовао један добар час и онда се опет сви гости на лондрама одвезосмо на „Даницу“, која одмах стаде пловити скадарским језером, те са брода погледасмо пут Скадра, што се удаљен од нас једва два часа као кроз неку маглу видети могаше. Две трећине скадарског језера припадају Црној Гори и једна само трећина Турској. Ту су црногорски богати риболови свакојаке рибе.

Путујући натраг читав сахат, прођосмо покрај више села, која се раштркала на изданцима кршевитих брда. Ту видесмо и познату државну апсану Грможур, тврду као неки град, који са неколико кућа лежаше на ивици уске обале при језеру. За тим стигосмо на праву тврђаву Лесендру, која се поносито уздизаше даље од брда у самоме језеру, те изгледаше као да се у води купа. Лесендра је зидана од тесаног камена, а уз њу има много јаких зграда. Она је у прошлости много Црногорцима јада задавала, јер је са својег згодног положаја топовима топила црногорске лађе и барке. Многи је Црногорац погинуо путујући језером према Лесендри. Њу је у потоњем рату књаз Никола освојио.

Пред Лесендром брод је стао да прихвати депутацију целе ријечке нахије што је дошла на 10 ђемија, да поздрави госте и да им по старинском обичају изнесе хлеб и со. Ту се опет клицало, наздрављало и пило вино, које нам они донесоше и кад кренусмо после свега даље, стадоше Црногорци из оних ђемија метати из многих револвера, као да шенлук чине.

Пођосмо даље и тек што према Лесендри на противној страни врло удаљено угледасмо јаку и знамениту тврђаву Жабљак, која се на неком вису поносито уздиже, а на броду просуше се гласови: Чујмо, чујмо! На броду се чита депеша цара Александра, којом овај силни монарх свом једином пријатељу књазу Николи честита славље и жели му свако добро и срећу од Бога. Бурно живео и многаја љета а за тим „Боже царја храни“ орило се по језеру Скадарском, које одјеке прихваћају они на ђемијама и понављају песме и узвике.

У том стигосмо до ушћа Скадарског језера у Црнојевића Ријеку, где угледасмо неколико колебица, које се зову Плоча. Ту се у највећем размеру лове оне силне рибе што се зову укљеви. Ту по-

чиње са обе стране реке силно зеленило од листа, који отпада од локвања што у води расте, и таман је толико чисте воде, колико брод захваћа. После пловидбе од пола часа брод се заустави и усидри, јер даље није река толико дубока да може пловити и опет стигоше са Црнојевића Ријеке ђемије, у које се укрцасмо сви, те за пола сата допловисмо у варош. Ту је у двору књажеву у зеленом и дебелом хладу постављена трпеза богата као ваздa и пошто смо се од пута одморили, отпоче заједничка вечера, на којој је пало много родољубивих и врло лепих здравица. За тим се кренусмо, да варош прегледамо, али нам допаде жалостан глас да нам је напрасно, сунчаном жегом савладан, преминуо путни друг протопоп Милнор из Котора. Ово је све растужило и сневеселило и неколико часова преко наше воље ради овог смртног случаја на Ријеци задржало. Тек око 9 часова ноћу могосмо кренути за Цетиње, где после пола ноћи стигосмо, али целу варош нађосмо на ногама и осветљену, јер су те ноћи пред нас хтели изаћи, па кад су чули за напрасну смрт, обуставили су свако даље јавно весеље и према томе отпада и последња тачка програма, излет на Ловћен. Гости се разилазе већ данас својим кућама, носећи сваки у својој души најкрасније успомене са ове величанствене прославе, која може бити од врло великих последица са онога големога моралнога успеха, који је њоме заистину постигнут.

Збогом Црногорци остајте здраво!

Хајде, пошао си добром срећом, ако бог да!

На Цетињу у суботу 17. јула 1893.

А. П—вић.

У прилог истини.

(Свршетак)

„Наше две учитељске школе такође су врло примитивне,“ пише Аристид. Па ипак још постоје, додајемо ми, и то једна од њих баш пред очима државног школског надзорника, који никад не зажмури, кад у ту школу уђе или поред ње прође, па ипак још никада није нашао за умесно, да своју претпостављену власт упозори на то, да је српска учитељска школа у Сомбору врло примитивна. Сад пак, кад то наш Аристид каже, моћи ће а и мора ће то исто и државни надзорник рећи, наравно у том случају, ако му је слободно, да нешто без основа и доказа тврди.

Наш Аристид тврди даље, да на нашим учитељским школама неки наставници предају и оне предмете, за које ни оспособљени нису. Тога великога недостатка налази се још више на нашим вишим девојачким школама; овде је управо реткост, да који наставник предаје оно, за што је оспособљен (ако је у опште оспособљен за те заводе?) За ту тврдњу дају му доказа случајеви на панчевачкој и сомборској вишој девојачкој школи. На те школе послате су *председијално* од школског савета неквалификоване личности *а стечајеви се не расписују*, тако Аристид из Бачке.

Баш је скроз покварен тај Школски Савет. Он по неком сотонском плану ради, да утуче у главу ове наше просветне заводе. Имајући за сваку струку, тако рећи на сваки прст по неколико оспособљених кандидата, школски савет, кад се које место упразни, не шиље на то место никад једно од тих многобројних квалификованих лица него свагда неквалификовано, па да би своју пакосну намеру што сигурније постигао, тај исти школски савет не ће да расписује стечајеве те тако на срамоту нашу наши оспособљени педагози одлазе у — Бугарску и заузимају тамо узвишене положаје у просветној струци, а код нас по вољи школског савета на просветним заводима левентују неквалификоване личности. Баш је грозно неваљао тај наш школски савет — да боме у очима и по речима г. Аристида.

Наш Аристид не зна или не ће да зна, да је школски савет у своје време и то недавно расписао био стечај на смрћу Мите Петровића упражњено професорско место у препарандији сомборској али место то попунити није могао с разлога тога што ни један од компетената није имао професорског испита И онда је да боме Школски Савет крив, што наше универзитетлије не полажу испите.

Аристид даље не зна или не ће да зна, да је школски савет стечајем попунио два учитељска места на вишој девојачкој школи у Новом Саду и једно у Панчеву. А ако за привремене учитеље пошље кад год лице неоспособљено, чини то не по жељи и вољи својој него по крајњој нужди. Или зар би боље било, да никога нема, да предаје или ваљада да школе те затворимо?

На вишим девојачким школама учитељи су без квалификације, вели Аристид. Наша школска уредба не прописује, какву квалификацију морају имати учитељи на вишим девојачким школама. Државни закон сматра наше више девојачке школе за више разреде основне школе. Према томе ко год има учитељску диплому и осећа себе способним за то, може код нас компетовати за место учитеља у вишој девојачкој школи. У таким приликама шта може школски савет? Од свију компетената одабрати за свако упражњено место по три кандидата и предложити дотичној црквеној општини ради избора. Ко ће бити учитељем више девојачке школе, у последњем реду не зависи од школског савета него од црквене општине.

Аристид оптужује школски Савет и због тога, што још није наредио, да се спроведе у сомборској препарандији одељење женских од мушких, ма да то државна влада захтева и ма да је на тај императивни захтев државне владе и наш сабор прошле јесени пристао. Аристиду то ништа не смета, што нова школска уредба још потврђена није. Осим тога успоставити с места једну нову школу са три разреда нужним просторијама, потребним бројем професора и са свом прописаном опремом, то је по схватању нашег педагога тако лака ствар, да ту само треба хтети, па да видиш, како се лети. Али те потребне добре воље нема код нашег школског савета, па *за шта ће* — уздише Аристид — *у сомборској препарандији на жалост и на даље осташи по старом*. Наш Аристид је тога мишљења: ако држава нешто може, можемо и ми. Ако држава нешто наређује у добро схваћеном интересу *своје* наставне политике, онда је то и за нас корисно и спасоносно, јер г. Аристид не види, да држава својим потенцираним захтевима у настави иде за тим, да конфесијама онемогући издржавање својих школа. Тој цељи, поред осталих, служи и подизање препарандијског стечаја на четири године; тој истој цељи служи и захтев, да се у препарандијама мушки од женских одељено уче. Држава лако може терати луксус, јер је у не дубок џеп, али конфесије су и до сад тешком муком испуњавале неумитне захтеве државних просветних закона. Не треба се варати. Четиригодишњи течај у препарандији не ће уродити очекиваним благословом за наше школе. Добићемо више и већих незадовољника у редовима наших учитеља него што их данас имамо, али настава не ће добити ништа. Та и данас имамо ми учитеља, који су свршили двогодишњи течај у препарандији сомборској, па ако нису у сваком погледу бољи од многих новијих, лошији за цело нису. — Оделење мушких од женских у препарандији спровешће се, јер се мора спровести, премда и то није доказана потреба а с погледом на големе новчане жртве, које то оделење захтева, може се у нашим скромним околностима назвати — правом бедом.

Боже, како је несигурна та модерна педагогија у самим својим основним начелима. До сада смо слушали од наших педагога, да је по наставу, васпитање и морал врло пробитачно, кад се мушки и женске заједнички уче и васпитавају. Колико је само о томе лепих расправа написано. А сад — са свим противно. Најпре американска слобода, а сад источњачка одељеност. — Оделењем мушких од женских постићи ће се само то, да за време наставе не ће приправници и приправнице седити заједно у једној дворани. Иначе њихов саобраћај не може се спречити, док год су обадве препарандије у Сомбору и то без интерната. Па зар је по морал њихов најопасније баш оно време, кад су пред очима наставника и слушањем предавања забављени? Каква се ту дисциплина, какав такт и углед код дотичних професора мора замислити?

Наш Аристид је већ казао, да наше школе немају стручних књига и да их за то немају, што нико неће забадава да им пише. Окривио је дакле учитеље дотичних школа. Но оптужујући школски савет, он је заборавио, шта је у том погледу већ рекао, па исту ствар употребљава и против школског савета овако: „Кад који наставник пошље школском савету коју ручну књигу ради одобрења, *онда сиромах мора читав низ година да чека*, док се дело одобри или не одобри.“

Ово су врло крупне речи, Аристиде! Ако су истините, онда је наш Школски Савет заслужио не само осуду него и презрење, али ако нису истините, шта заслужујете ви Аристиде, за тако дрску клевету? Па кад је тако, доказе на среду, Аристиде! Именујте писце, назовите њихова дела, па да јавно мнење по заслузи суди томе несавесном школском савету. И опет вам довикујемо: дајте доказе за ту вашу тешку оптужбу и то што пре пружите те доказе.

Али наш Аристид још није готов са својом оптужбом против школског савета. Он каже још и ово: „наша највиша школска власт, у место да одређује, да се учитељски зборови редовно годишње састају под вођством својих надзорника, она их забрањује.“ Па друкчије и не може бити, Аристиде! Школски Савет — тај заковани злотвор наших народних школа, мора себи доследан остати и у том погледу. — Наше учитељство прегло свом снагом бујног одушевлења, да на својим састанцима расправља питања своје струке; молбе да им се то дозволи, стижу истој власти сваки час и са свију страна, али тај окорели грешник — Школски Савет — не ће о том ни да чује. Он изречно забрањује учитељима и не дозвољава им, да се састају и о пословима своје струке саветују.

Ај, господине Аристиде, баш сте доследни у сликању нашег школског савета. Ваша карикатура истога савета изведена је дивно. Само, молимо вас, не заборавите ни ви, да је то . . . . . карикатура!

Јесте ли ви, Аристиде, чули кад год и што год о некој општој учитељској скупштини, која је одржана 17. и 18. августа 1889. године у Великој Кикинди или барем о оној, која је одржана 4. и 5. априла 1890. године у Старом Бечеју? Јесу ли те скупштине одржане тајно или јавно? са знањем и одобрењем школског савета или против његове воље? Ако сте доследни себи, ви морате тврдити, да те скупштине нису одржане, јер по вашем тврђењу Школски Савет не дозвољава то. Или ако су одржане, то је морало бити упркос Школском Савету, ма да је на свакој од тих скупштина присуствовао званични изасланик и представник Школског Савета.

Ја наведох, Аристиде, скупштине, које су одржане, а ваше је да наведете које су забрањене, па ћемо се онда о томе и даље разговарати моћи.

Своју оптужбу против школског савета завршује наш Аристид овако: „О расправљању у педагошким стварима, о измени наставних планова, једном речи како да се наше јадно школско стање на боље окрене, *о томе ама баш ни спомена.*“ Рече и остаде жив!

Бог вас видео, Аристиде, како могосте и то написати? Јесте ли ви ово неколико последњих година проспавали на земљи или провели на облацима или сте се можда тек од скора доселили из Атине или са Парнаса у нашу лепу Бачку, па још не знате, шта је овде бивало и збило се? Или ви можда све то знате, али *тенденција* вашег писања захтева од вас, да се свему томе невешти чините? Ако је оно прво случај, а ви гледајте, да се поучите. Проучите „Школски Лист“ барем за ових последњих пет година, распитајте се код управа наших виших девојачких и учитељских школа, загледајте и у најновији „школски закон сабора од 1892. године,“ све то проучите, па онда поновите — ако вам образ подноси — своју оптужбу, која гласи: „о расправљању у педагошким стварима, о измени наставних планова, једном речи, како да се наше јадно школско стање на боље окрене, *о томе ама баш ни спомена.*“

Ако ли је ваше писање *тенденцијозно*, као што мени по свему изгледа да јесте — а читаоци нека суде, да ли се варам или не — онда на част вам ова ваша работа, на част вам ваше родољубље и ваша педагошка стручност, а српски народ нека добри Бог сачува од таквих родољуба и педагога!

Школски Савет не може се сам регенерирати, као што му препоручујете, Аристиде, јер нема права на то. Он може само или одступити или истрајати на своме месту све дотле, док га Сабор избором нових сила дужности не реши: које од овог двога да учини, кажите Аристиде, ако се осећате на то позваним, да и у том погледу правац покажете.

Један члан Школског Савета.

Политички преглед.

— **Мађари и Коларова стогодишњица**. Познато је, да су мађарске власти забраниле прославу стогодишњице Коларова рођења у Мошовцима и Турч. Св. Мартину. Наша браћа Словаци се били спремили да достојно песника „Slávy Dcery“ прославе ту светковину и том су приликом позвали били све Словене, да учествују на прослави, која би имала на себи само културни, а никако политички карактер. Али ревносне власти мађарске назирале су у тој прослави црту панславизма и то им је био довољан разлог да забране прославу. Кад се није могла прославити стогодишњица Коларова онако, како су Словаци хтели, чињен је Колару по црквама помен и у Мошовцима се хтела у кући, у којој се Колар родио, да учини почаст песнику, али мађарски жандари не дадоше да се сврши ни та тиха, пуна пијетета свечаност, него силом растераше народ испред Коларове куће. Код нас у Угарској, дакле опет почињу стара времена: забрањује се или се ограничава слобода збора и договора и спречава се чисто културна светковина, као што је и ова Коларова. Чудно је, да се код нас налази панславизам и онде, где му нема ни трага ни гласа.

— **Независна странка мађарска**, која се пре неког времена поцепала, изаслала је из своје средине један одбор за помирење, у који су ушли неки чланови, који су остали у клубу странке и који су иступили. Тај је одбор израдио услове за помирење, али главна скупштина странке није хтела да прими те услове, тако да од помирења неће бити ништа. То ће се свакојако коснути „торинског пустињака“, Кошута, кога јако боле раздор у независној странци мађарској.

— **Руско-немачки ђумручки рат.** Поводом трговинске размирице између Русије и Немачке „Новое Время“ пише, да би Немачка требала да увиди, да је овај конфликт више на штету Немачкој, него Русији, јер се ова лакше може одрећи немачке извозне робе, дочим је Немачка упућена на руску храну.

— **Говор француског ратног министра Лоазиљона**, који је овај држао у Мезијеру приликом откривања споменика чувеног јунака француског Бајарда, начинио је велику сензацију у Паризу и — Берлину. Генерал Лоазиљон је напоменуо у свом говору, да се и овом приликом Французи морају да сете болних успомена, које их још тиште; француски војници ће као и Бајар, који је прославио француско оружје, бити увек витезови без страха и замерке; француске ће се тврђаве угледати на Мезијер, који је онако храбро одбио нападаје грофа Насавског и Фрање од Сикингена. У Берлину за цело неће најпријатније примити овакав говор једног француског министра, па још ратног.

— **Французи у Сијаму.** „Ажанс Ава“ јавља из Сегона, да је генерал *Дишмен*, заповедник војске у француској Индо-Кини, стигао из Тонкинга са помоћним четама пешадије и артиљерије. Генерал Дишмен ће ићи у Камбоџу. Капетан *Торе* кога су пре Сијамези били заробили, отишао је с једном компанијом војника на Горњи Меконг. — Секретар иностраних дела у енглеском парламенту, Гри. изјавио је у доњој кући енглеског парламента, да је блокада сијамских обала престала 21. јула (2. авг.) о. м.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 23. јула 1893.

— **Главна скупштина срп. учитељског конвикта** одржана је у четвртак 22. јулија (3. августа) у овдашњој вишој девојачкој школи. Опширан извештај о овој скупштини не можемо донети због нагомиланог материјала, већ ћемо га донети у идућем броју. За сад можемо толико рећи, да је на скупштини прочитан извештај о стању друштвеног фонда и да је обновљено часништво; решено је осим тога још неколико предмета.

— **Скупштина ововарошког представништва.** Јуче је била редовна главна скупштина ововарошког представништва и том приликом расправљено је више важних предмета, који засецају у битне интересе ововарошког становништва а наиме оног дела наше вароши, у коме живе већином Срби.

Између осталих предмета расправљен је и статут о уређењу *житне пијаце* и том приликом показаше се наши инородни суграђани

доста тесногруди, јер тражише, да се житна пијаца премести у футошки сокак, желећи да треба интересе и осталог становништва у виду имати па сваком делу вароши пружити прилику, да своје благостање унапреди.

Против овог предлога дигоше се сви Срби-представници и с њима и житар Фајт са читавим магистратом, те тако се реши великом већином гласова, да се житна пијаца смести од српске главне основне школе до темеринског сокака, а по потреби и у темеринском сокаку. Хтело се с противничке стране и то, да смештање житне пијаце има само за 10 година важити; но и то је надгласано, те тако је сад статутом установљено, да се житна пијаца, као што је горе означено, смести тамо, где је и до сада била.

Том приликом решено је и то питање, да Новосађани нису дужни своју храну, коју у варош уносе, на варошкој вази дати премерити. У тој скупштини претресало се и питање о лову, и решено је против предлога магистрата да се право на лов има путем јавне дражбе највећем понудиоцу издати. — Молбеница новосадског реформатског школског одбора због припомоћи, да може једну школску дворану сазидати решена је у том смислу, да се истој општини даде припомоћ од 2000 ф. на тај начин, да се идуће године 1894—95. годишње по 1000 ф. на ту цел у буџет ставе и издаду. Том приликом споменуо је један Србин представник да нема ништа против делења припомоћи на школске цели појединих конфесија, но желео би да се у томе према свакој конфесији подједнако поступа и да се не чине никакве разлике међу њима. — Код молбенице варошких чиновника и осталог особља због уређења плате и другог берива им говорило се подуже, док се најпосле није решило да се та ствар повери једном нарочитом одбору од 15 лица, који ће у молби наведене разлоге а и наше варошке прилике у обзир узети, ствар свестрано проучити и о резултату свог испитивања свој предлог поднети. Остали предмети били су од мање важности.

Новости са стране.

— **Пресуда због пропасти „Викторије“**. Кад је енглеска оклопњача „Викторија“ потонула при вежбању код обале триполиске, нагађало се много о томе, како се могла догодити та велика несрећа. Ово је дана свршен суд, који је судио у тој парници на једној ратној лађи код Малте и једногласно је изрекао, да је читавој несрећи крив адмирал *Трајен* (Tryon), који је водио команду и за кога се вели, да своју каријеру нема да захвали својим способностима, већ једино срећи, што је у своје време био командантом краљичине приватне јахте. Суд је констатовао, да су лађе на челу с „Викторијом“, а с противне стране с „Кампердауном“ (Camperdown) стајале једне другима на супрот. Адмирал је Трајен командовао: „Ченцинг лајн“ (Changing line), што ће рећи, да „Кампердаун“ треба да пође у противноме правцу. Командант с „Кампердауна“ Марктем (Marktham) упозори Трајена на опасност таке маневре, но Трајен на ново изда првашњу заповест и „Кампердаун“ појури. Брзина је била велика, даљина незнатна, тако да је апсолутно немогуће било зауставити лађу и отклонити опасност. „Кампердаун“ је свом силом ударио „Викторију“ баш у бок. Трајен је одмах командовао, да се брзо тера к обали, али је било доцкан. Последице су познате. На основу овога факта суд је изрекао, да је за несрећу крив једино пок. адмирал Трајен, док је вицеадмирал Марктем ослобођен, пошто је он само вршио заповест свога команданта. Исто је тако ослобођен са „Викторије“ капетан Берк (Burke), пријатељ краља Милана и сви други. Енглези су још увек забринути ради ове несреће. Губитак је, осим људи, у којима је Велика Британија изгубила цвет свога морнарства, 25 милиона франака и то: „Викторија“ је стала 18 милиона, а оправка „Кампердауна“ доћи ће на 7 милиона. Адмиралско је звање добило већ више понуда, да се „Викторија“ вади из воде, али до сада још није решило, коју понуду да прими.

— **Две руске цркве у Бечу**. До сада је у Бечу била само капела у руском посланству у Бечу, а сад ће се подићи тамо две руске цркве. Исте ће се почети зидати одмах по повратку руског посланика *кнеза Лобанова*, који се сада бави у Француској. Једна од те две цркве, већа, зидаће се у суседству руског посланства, а друга на централном гробљу и то на простору, који ће уступити бечка општина. Трошкови око градње тих цркава изнеће више од 1 милијона рубаља. Руска влада је одредила на ту цел 400,000 рубаља; руски родољуби пак већ су скупили неколико хиљада рубаља. Поводом дозволе, да се подигну те две цркве, одслужена је у капели посланства руског у Бечу свечана служба, коју је служио прота руски *А. Николајевски*, а присуствовали су на њој чланови руског посланства и конзулата и некоји чланови руске колоније у Бечу. Руси у Бечу су задовољни, што им се остварила та давнашња жеља.

— **Експлозија на ратној лађи**. Приликом оштрог пуцања у нишан близу Фридрихсорта у Немачкој распала се једна 96 фунтовна граната на оклопници „Баден“-у. Убијено је девет људи, међу њима потпоручник Цембш и поморски поручник Елснер. Овог последњег разнела је граната са свим и пребацила га преко ограде у море. Још много њих је тешко рањено, који тешко да ће преболети.

— **Ветеран са св. Јелене**. „Дељи График“ јавља, да у Басингстокену живи стари војник, који је Наполеона I. чувао на св. Јелени. Име том војнику је Џемс Смис, а сада му је 102 године. На острво св. Јелену дошао је био 1817. г.

— **Краљ Дон Карлос од Португалије** спасао је недавно живот једном човеку. „Тајмс“ јавља о том ово: 8. (20.) о. м. ноћу возио се краљ у пратњи свог ађутанта, кад спази како неки снажан човек напада на другог неког и хоће да га убије. Краљ заустави кола и похита да спречи убијство; али лупеж навали на ађутанта и почне се с њим рвати, на што краљ удари штапом по глави лупежа, који се услед удара онесвести и тако га краљ и ађутант савладају и предаду полицији. Нападнути има да захвали за свој живот само краљу, који га је избавио.

— **Министарска наредба за експрес-песма**. Кр. уг. министар трговине Бела Лукач издао је наредбу, да се експрес (брза) писма имају сматрати као и брзојави и да се одмах, чим стигну, имају доставити ономе, на кога су адресована. Ова наредба ће врло добро доћи трговачком и новинарском свету.

— **Коњска трка у Босни**. Између Бихаћа и Сарајева била је ових дана коњска трка, у којој су учествовали Босанци, чиновници и војени часници. Од 48 јахача стигло је у одређено време на место њих 16. Првом наградом (12,000 круна) награђен је *Сахиш ага Адамовић*, а и остали награђени сами су Мухамеданци и официри.

— **Бесна мачка**. Из *Лугоша* јављају ово: Медицинара Коријолана *Неделко*, сина тамошњег адвоката, кад је ишао у своју собу уједе мачка; ова се чврсто била ухватила ноктима за чакшире младићеве и кад су је силом хтели раставити, тако уједе младића, да се овај готово онесвешћен срушио на земљу. Мачку су одмах убили и кад су је распорили видело се, да је у највећем степену бесна. Младића су однели у пастерски завод дра Андрија Хеђеша, свеучилишног професора у Будимепшти.

НОВИЈЕ.

БЕРЛИН, 23. јула. Један војнички немачки лист доноси вест, да Русија на аустро-немачкој граници умножава своју војску.

МАДРИД, 23. јула. Шпански парламенат данас је свечаним начином закључен.

Трговина.

НОВИ САД, 23. јула. (4. августа.) На горњим пијацама нашим услед иноземских виших бележења учињени су термински послови са ценом у напредном правцу. На нашу пијацу је утицао тај догађај да су цене за сада сваком зрну досадање се чврсто одржале. У нас су цене ове: Шеница нова стоји по каквоћи 7 ф. 70—80 н. Наполица 6 ф. 20—40 н. Јечам 5 ф. 60 н. Зоб 7 ф. 20 н. Кукуруз 5 ф. 40 н. Све од 100 кгр.

Време умерено топло. Вода у опадању. Има се суво време са вишом температуром очекивати.

*

У БУДИМПЕШТИ, 22. јула. (3. августа.) Закључена шеница за јесен 7 ф. 81—83 н., за пролеће шеница 8 ф. 18—20 н. Кукуруз за мајјуни 1894. 5 ф. 33—35 н., кукуруз за авг.-септ. 4 ф. 96—98 н. Зоб за јесен 6 ф. 64—66 н. Репица кол за авг.-септ. 15 ф. 80—85 н.

У БЕЧУ, 19. јула (1. августа.) (Извештај са Св. Маркса Бајића и Остојића.) На овај је вашар било пријављено 9801 ком. и то 2534 к. базимади и 7185 угојених свиња те свега догон је изнео 9719 ком. Радња и покрај малог догона лабава. Цене: прима $37\frac{1}{2}$—$38\frac{1}{2}$ н., средњи 34—36 н. Сремски 35 н. Назимад 36 до 40 н. Све од 1 кгр., живи на мери и без порезе потрошарине. Сланина 52 ф. маст 54 ф.

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будимпешти 23. јула (4. августа.) 1893.

Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 86 н.
4% угар. ренте у злату . .	115 ф. 60 н.
4% „ „ „ крунама .	94 ф. 55 н.
Деонице угарске банке . .	336 ф. 50 н.
Деонице аустро-угар. банке.	417 ф. 25 н.
Немачке државе марке . .	61 ф. 35 н.

Огласи.

СТЕЧАЈ. 3—3

На основу закључка школског одбора од 7 јула о. г. бр. 47 отвара се стечај на места две *забавиље* на ново установљеним српским вероисповедним забавиштима. Редовна је плата за сваку забавиљу 400 фор. ау. вр. и 120 фор. ау. вр. у име стана. Компетентиње морају бити Српкиње православне вере и имају најдуже до 25 авг. о. г. по ст. к. своје доказима способности инабдевене молбенице и то по уредби СНЦШ. сабора од 1892. г. долепотписаном председништву послати. Изабране забавиље имаће и своје помагачице и ставља им се у дужност да испит за забавиље, ако га већ неби имале, најдуже за две године положе.

Из редовне седнице шк. одбора држане 7. јула 1893. у **Сентомашу**.

П. Коњовић перовођа шк. одбора. — **Лаза Каћански** председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 3—3

Расписује се стечај на једно место *учитељице* са платом од 400 ф. ау. вр. и 60 ф. у име паушала. Изабрана ће учитељица за сад док јој школски одбор школу стално не преда, предавати ручни женски рад; но кад школу стално у своје руке прими, изравнаће јој се плата са платом осталих учитеља, која износи 600 ф. ау. вр. 169 ф. у име дрва, писаћег прибора, школске послуге и огрева, којим је дужна и школску дворану грејати, слободан стан или 200 фор. у име истога; и тада ће дужна бити предавати деци све шк. уредбом прописане предмете. Компетентиње нека изволе најдуже до 25. августа по ст. к. о. г. добро инструиране молбенице долеподписаном председништву поднети.

Из седнице школског одбора држане у **Сентомашу** 7. Јула 1893. год.

П. Коњовић перовођа шк. одбора. — **Лаза Каћански** председник школ. одбора.

Број 5256 — 1893. 2—3

Оглас.

Овим се у смислу закључка градског заступства од 27. јула т. год. број 90 од стране подписаног градског поглаварства даје на знање, да ће се путем јавне дражбе, која ће се у просторијама овог поглаварства 23. августа т. г. у 10 сати пре подне држати, издавати под закуп на 3 године почевши од 1. јануара 1894. сљедећа општинска земљишта лежећа у подручју овога града:

1. Земљиште под кат. бројем 1751—64 у површини од 210 јут. 705 □°.
2. Земљиште под кат. бројем 1749—50 у површини од 209 јут. 816 □°.
3. Земљиште под кат. бројем 1767—74 од 88 јут. 753 □° и то под следећим уветом.

а) Исклична цена биће за сваку годину по јутру 15 фор. а. вр.

б) Сваки дражбоватељ дужан је пре упочете дражбе положити у име жаобине у руке дражбеног поверенства за земље, на коју је вољан дражбовати, 5% од изкличне цене.

в) Жаобина ће се вратити дражбоватељима тек после одобрене дражбе од стране градског заступства.

г) Дражбава ће се усмено и уз писмене понуде, које се овом градском поглаварству до дана и сахата добро запечаћене поднети и на даље да су провиђене са прописаним биљегом, горе означеном жаобином и очитовањем, да су дражбоватељу сви дражбени увјети познати, те да на њих пристаје.

Остали дражбени увјети могу се код подписаног градског поглаварства увидити у званичним сахатима.

Градско поглаварство.

У **Митровици**, 30. јула 1893.

За градског начелника
Др. Н. Јовановић.

Стечај.

Расписује се стечај на упражњена два учитељска места на вероисповедној српској школи у *Срп. Црњи* (тамишварска епархија).

I. Са овим местом скопчана је плата од 194 фор. годишње, слободан стан у нарави, 40 кибли жита, 20 кибли кукуруза, 4 јутра добре ораће земље, на коју учитељ порез уплаћа. Сламе колико нужно буде.

II. Са овим местом скопчана је плата од годишњих 400 ф. у име станарине 50 фор. и сламе колико нужно буде.

Изабратим учитељима у дужност спада, осем школском уредбом прописаних дужности, у цркви за певницом, коју им одбор одреди, појати, а учитељу под I. и децу у појању обучавати.

Молбенице се имају до Велике Госпојине о. г. председништву црк. школ. опћине српскоцрњанске послати.

У *Срп. Црњи* (via Zsombolya) на светог Илију 1893.

Милан Стојановић управитељ. — **Вељко Ивин** председник.
1—3

Е. Бр. 91. Ц. О. 1893.

ЗАКУПНА ИЗДАЈА ГОСТИОНЕ.

Вел. кикиндска српска православна црквено школска општина намерна је да своју нову гостиону што је сада зида и која се састоји из простране кафане, велике обедничке велелепне дворнице, мале дворнице, 15 гостинских соба, великог дућана, стана за гостионичара, штала за 40 пари коња, пространих шупа, баште и великог двориштa, а лежи у сред среде вароши — од 1. новембра ове 1893. године рачунајући на 10 година изда под најам.

За усмену дражбу одређује се рок на 5. (17.) август ове 1893. године 10 часова пре подне у писарну црквено општинску а извична цена ће бити 6500 фор. те ће сваки лицитант имати 650 фор. пишманине да положи.

Писмене понуде се имају предати до почетка усмене дражбе и свакој се има приложити биљеговина од 50 н. и пишманина од 650 фор.

Ближе погодбе и планови гостионе могу се у писарни црквене општине у званичне часове сваки дан разгледати.

У **Вел. Кикинди**, 19 (31) јула 1893.

Паја Влаховић, перовођа. — **Др. Живко Богдан**, потпредседник в.-кикиндске срп. прав. црк. шк. општине.
1—3

I. СТ. ФУТОШКА ЗАДРУГА

за међусобно помагање и штедњу

намерава нову кућу у месту подићи ради чега се подузимачи занатлије на одређену *дражбу за мањак* 1. (13.) августа о. год. у 3 сата по подне у задружни локал позивају. Дражбена условија, нацрт и прорачун могу се увек код управитеља задруге увидети.

Стеван Илић
управитељ.
1—3

Продаја воденице поточаре

Потписани продајем из слободне руке моју поточару воденицу на

потоку **„поторању“**

уз добре услове. Воденица меље и зими и лети пошто се зими ту поток не мрзне. Под кровом воденице је лепа соба за уживање а покрај воденице штала, Све је црепом покривено.

У **Черевићу** 1—1

Милош Аћимовић.

АКАДЕМИЈА ЗА ТРГОВИНУ И ИНДУСТРИЈУ

У ГРАЦУ.

Ова академија почиње 15. септембра ове године тридесетпрву своју школску годину.

Трогодишње је похађање академије, а једна припремна класа за оне, који се још не могу у академију примити.

Абсолвенти завода имају право на једногодишњу својевољну војничку службу.

Абитуријентни курс. Једногодишњи трговачки курс за свршене средњошколце који су вољни да се трговачком позиву одаду, или који су вољни уз великошколску науку и науку трговачке струке да изуче.

Извештаје у погледу **примања и снабдевања** у самом заводу, и опширан проспект издаје **управа академије за трговину и индустрију у Грацу.**

А. Е. плем. ШМИТ
управитељ.
3—8

Власник и издавалац: Дружина Браника. — Одговорни уредник Никола Јоксимовић. — Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду